

JAIK ETAK PAREKIDETASUNA

Bidean parekide bihurtu diren betiko ohiturak

📁 JENDARTEA / Amagoia Mujika Telleria - Maider Iantzi Goienetxe

Beti horrela egin izan delako. Inoiz ez delako horrela egin. Argudio horiek aitzakia gisa erabiliz, emakumeei ate asko itxi zaizkie jailetako egitarauetan. Ate horietako batzuk parez pare ireki dira, tartean eztabaida, iskanbilaren bat eta zalantzak izan arren. Krisiak krisi, denborak normaltasuna ekarri du eskutik. Andoaingo azeri-dantza, Zubietako joaldunak, Legazpiko ezpata-dantza eta Donostiako danborrada ekarri ditugu adibide modura, behinola herritarrek parekidetasunaren aukera besterik ez zegoela ulertu eta bide hori egin zutelako.

ANDOAINGO AZERI-DANTZA

«Gaurko egunean, ez dut azeri-dantza emakumerik gabe ulertzen»

Andoaingo azeri-dantza 1974. urtean berreskuratu zuen bertako Lizar Makil dantza taldeak. Andoainen eta Adunan dantzatzeko da musika, joan-etorriak, jolasak, zirikaldiak eta harrapaketak batzen dituen pieza berezia. Juantxo Arregiren bizitzako pasarte oso garrantzitsua da azeri-dantzarena, berreskuratu zenetik gaur arte lehen lerrotik bizitu baitu tradizio jostalaria.

«Bixente Olano kultura arloan oso garrantzitsua eta jantzia zen, eta berak jaso zuen Andoainen egiten zen azeri-dantzaren berri. Ikertzen hasita jakin zuenez, Adunan adinean aurrera joandako hiru gizonek bazekiten nola dantzatzeko zen, bere garaian egin zutelako. Eta haiengana joan zen, laguntza eske», hasi da kontatzen Arregi. Berak, orduan, 17 bat urte zituen eta Lizar Makil dantza taldean zebilen, Olanorekin. Kostatu omen zitzairen Adunako hiru gizonezko horiek konbentzitzea, baina azkenean lortu zuten azeri-dantza nola egiten zen ikustea eta ikastea, eta Andoaingo herriari eskaintzea erabaki zuten. «1974. urtean

dantzatu genuen lehen aldiz, Adunan, Lizar Makil dantza talde bezala. Hurrengo urtean, 1975. urtean, Andoainen hasi ginen, baina herriko dantza bezala, parte hartu nahi zuten herritarrek, ez dantza talde bezala».

Ordutik, Andoainen San Joan egunez, ekainaren 24an, dantzatzeko da, eta Adunan, Andra Mariaren egunean, abuztuaren 15ean.

«Oso dantza bihurria da, jostalaria, ganberroa... helburua ondo pasatzea eta ondo pasaraztea da. Ez dauka pauso solemnerik eta mugimendu handikoa da», segitu du Arregik.

BURUTIK PASATU ERE EZ

1975. urtean berreskuratu zutenetik, urte luzez gizonezkoek bakarrik dantzatu izan dute azeri-dantza. «Hala jaso genuen dantza, tradizionalki horrela egiten zen eta ez zitzaigun burutik pasatu ere egiten emakumeak parte hartzearen aukera», kontatu du Arregik.

Hastapenetan, azeri-dantzak dezenteko arrakasta zuen herrian eta talde ederra

Juantxo Arregik lehen lerrotik jarraitu du azeri-dantzaren garapena, 1974. urtean berreskuratu zenetik. Jon URBE | ARGAZKI PRESS

elkartzen zen, 30 bat lagun. «Pixkanaka, ez dakigu zergatik baina jaisten joan zen parte-hartzea. Guk parte hartzeko deia han eta hemen egiten genuen urtero-urtero, baina apaltzen joan zen. 2000. urtearen aurreko fasea zen hori. 1999. urtean –gizonezkoak bakarrik atera ziren azken urtea–, 13 lagun bakarrik atera ginen azeri-dantzaren», gogoratu du Arregik.

Ordurako, herrian emakume talde bat mugitzen hasia zen, azeri-dantzaren parte hartu nahian. «1997. urtearen bueltan, entsegu batean geundela, herriko emakume talde bat

etorri zen, beraiek ere azeri-dantzaren parte hartu nahi zutela esanez. Harrituta geratu ginen, ez genuelako espero. Eta aztoratuta ere geratu ginen, zer egin ez genekiela. San Joan egunerako hamar egun eskas falta ziren eta urte hartarako ja berandu zela esan genien, baina aurrera begira hitz egingo genuela. Ez genien aterik itxi».

Hurrengo urte pare besterik gabe pasatu omen zen, emakume talde hori ez zen berriz agertu eta gizonezkoek bakarrik parte hartu zuten azeri-dantzaren. Baina 2000. urtean berriz ere jarri zen gaia

mahaiaren gainean. Emakume talde batek garaiz, denborarekin, agertu zuen azeri-dantzaren parte hartzeko borondatea eta erabakia hartzeko garaia iritsi zen.

«Nik ez neukan batere garbi. Taldean, gehiengoa emakumeak parte hartzearen kontrakoa zen, eta neroni ere horretan nengoen. Beti onartzen dut nik hasieran ez nuela ongi ikusten emakumeen parte-hartzea. 25 urte generamatzan azeri-dantza gizonezkoek bakarrik egiten, ohitura horixe zen eta gure buruan ez zen beste aukerarik sartzen», kontatu du Juantxo